

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
**Вплив стилю батьківського ставлення на індивідуально-психологічні
особливості молодших школярів**

Виховання дитини є важливим питанням протягом усього процесу розвитку людського суспільства. Спочатку воно зводилося до передачі накопиченого досвіду, знань, необхідних для біологічного існування, та формування відповідних навичок. В процесі еволюції людського суспільства його цілі, задачі, засоби зазнали корінних змін, перенесли ряд перетворень. У терепішній час все більше вчених, педагогів, психологів визнають: все, що є в дитині, — і погане, і добре — вона бере з дитинства. Неможна недооцінювати вплив середи, оточуючих людей на маленьку людину, и особливо великий вплив найбільш близьких, які складають безпосереднє коло спілкування.

А.Я. Варга визначає батьківське ставлення як цілісну систему різноманітних почуттів батьків по відношенню до дитини, поведінкових стереотипів, які практикуються у спілкуванні з нею, особливостей сприйняття та розуміння характеру дитини, її вчинків. Вона виділяє три структурні одиниці батьківського відношення: по-перше, інтегральне прийняття або відторгнення дитини; по-друге, міжособистісна дистанція, тобто ступінь близькості батьків до дитини, а також форму та напрямок контролю за поведінкою дитини. Кожна складова, в свою чергу, уявляє з себе поєднання в різній пропорції емоційного, когнитивного та поведінкового компонентів відношення людини до людини [1].

У психологічній літературі поняття «стиль батьківського відношення», «тип сімейного виховання», «батьківська позиція», «батьківське ставлення» дуже часто розглядаються як синоніми. Під стилем сімейного виховання розуміється багатомірне утворення, яке містить в собі компоненти, які вказані вище у визначенні А.Я. Варги.

Стиль батьківського ставлення залежить від багатьох факторів: від соціокультурних та сімейних традицій, від клініко-психологічних особливостей дитини, від етологічного (причинного) фактору раннього контакту дитини з матір'ю, від особливостей спілкування дорослих членів ро-

дини між собою, від особистостей самих батьків. Але також необхідно відзначити, що тип батьківського відношення впливає як на становлення особистості дитини в цілому, формування її уявлень про себе й оточуючий світ, так і на розвиток окремих її сфер, зокрема, емоційної, пізнавальної, особистісної [2].

На сьогоднішній день дані відносно стилів виховання та їх впливу на особистість дитини застарілі, вони набули нової специфіки внаслідок соціальних змін у суспільстві, тому необхідно дослідити їх у нових умовах.

В якості об'єкту дослідження виступає стиль батьківського ставлення. Предметом дослідження є вплив стилю батьківського ставлення на особистісні характеристики молодших школярів.

Метою дослідження стало вивчити вплив ставлення батьків на індивідуально-психологічні особливості у дітей молодшого шкільного віку.

У відповідності до мети дослідження нами були сформульовані наступні його завдання:

1. провести теоретичний аналіз поняття «батьківське ставлення»;
2. вивчити стиль батьківського ставлення;
3. визначити домінуючого батька;
4. проаналізувати індивідуально-психологічні особливості молодшого школяра;
5. визначити та проаналізувати вплив стилю батьківського ставлення на індивідуально-психологічні особливості молодшого школяра.

Для досягнення встановлених у дослідженні завдань ми використовували наступні методи та методики:

- спостереження;
- бесіда;
- методика діагностики батьківського відношення А.Я. Варги, В.В. Століна;
- проективна методика «Малюнок родини»;
- дитячий опитувальник Кетела СРQ;
- методи математичної обробки даних (метод кореляційного аналізу Спірмена).

У дослідженні взяли участь учні середньої загальноосвітньої школи молодших класів у кількості 44 особи, з них 26 хлопців, 18 дівчинок та їх батьки у кількості 77 осіб.

Наступним кроком нашої роботи є обробка результатів та отримання статистичних даних щодо впливу стилю батьківського ставлення на рівень тривоги молодших школярів.

Література:

1. Варга А.Я. Структура и типы родительского отношения.: Дис. канд. псих. наук. – М., 1986. – 206 с.
2. Минияров В. М. Психология семейного воспитания. – Воронеж, 2000. – 256с.